

Tomáš Mašek: *Diskuse o ideové orientaci Bratrské jednoty baptistů v meziválečném období.* FHS UK, Praha 2016, 47 s.

Studium ideových orientací, resp. náboženských kultur menších křesťanských společenství v českých zemích ve 20. století je dosud teprve v počátcích, autorův zájem o tuto oblast je proto třeba přivítat. Rovněž vymezení tématu náboženskou kulturou v Havelkově smyslu a omezení na tiskem publikované prameny se jeví jako smysluplné, název a úvodní přiblížení práce však naneštěstí slibují mnohem víc, než je (mělo by být) jejím reálným obsahem:

1. Předložená bakalářská práce neprovádí žádnou „diskusi o ideové orientaci“, ani nepřibližuje dobové diskuse, pouze prezentuje publikované názory několika postav meziválečného českého baptizmu;
2. Výběr těchto postav je omezen na českojazyčné prostředí, v jehož rámci je po mém soudu relevantní, zcela však pomíjí tehdejší německojazyčné baptisty (ne všichni byli členy BJCh, avšak mnozí ano) a baptisty na Slovensku (není náhodou, že ustavující sněm BJCh se konal ve Vavrišovu!) – ve skutečnosti je tak prezentován víceméně jen jeden proud dobového baptistického myšlení, zjevně nejhalasnější, ale právě vzhledem k charakteru baptistické církve (kongregacionismus, nezájem o přesné konfesní vymezení, svoboda náboženských představ jednotlivců, kteří současně nemohou mluvit jménem celé církve) rozhodně nikoli jediný;
3. Ani existující publikované prameny nejsou vyčerpávající – autor se omezil na knižně publikovaná díla, až na malé výjimky však pominul bohatou škálu církevních, resp. s církví spojených časopisů (*Chelčický, Posel pokoje, Rozsieváč*).

Tyto nedostatky považuji právě vzhledem ke zvolenému tématu za zásadní, stejně jako v práci namnoze absentující výkladovou logiku. Práce je členěna na 9 kapitol, z nichž první tři tvoří kontextuální prolegomena (pojednávají o prehistorii a počátcích baptizmu v českých zemích, jeho meziválečné situaci a zdrojích víry na základě sekundární literatury) a zbytek je věnován přiblížení a interpretaci vlastních baptistických názorů na určitá témata (veřejné působení, historie ana/baptizmu, vztah k jiným církvím, náboženská výchova, osoba T. G. Masaryka, sociální a misijní působení). Příznačné přitom je už to, že autorovi „vypadla“ kapitola č. 4, především však postrádám jasné rozdělení obou částí práce a v případě druhé nějaký systém výkladu. Chybí ostatně i vysvětlení, proč byla zvolena právě tato témata, není jasné, v jaké vývojové linii se objevovala, atd.

Na druhou stranu musím konstatovat, že autor prostudoval zřejmě veškerou relevantní česky psanou a knižně publikovanou baptistickou literaturu z daného období a její obsah po mém soudu interpretuje v naprosté většině případů náležitě. V tomto smyslu pozitivně vynívají i závěry práce včetně neotřelé, ne však nepřipadné diskuse o srovnatelnosti meziválečného českého baptizmu s Troeltschovým pojetím sekty (jen je škoda, že autor nesáhl po *Die Soziallehren*, kde je tento pojem definován hlouběji a doveden až do Troeltschovy současnosti).

Větší výhrady naproti tomu mám vůči prolegomenální části práce, která se zdaleka neopírá o dostatečné množství relevantní literatury; přestože je výklad ve většině případů náležitý, obsahuje také řadu nedostatků:

- Baptisté i další svobodné církve se nevymezovaly jen proti konfesím (s. 4), ale výrazně zejména vůči státu a institutu státní církve (na jiných místech práce to je uvedeno);
- V práci chybí přesnější charakteristika vztahu baptistů ke Svobodné církvi reformované, z jejichž členů se někteří z nich rekrutovali;

- Tvzení o zvlášť nepřátelském vztahu římskokatolických duchovních vůči baptistům (s. 10) není doloženo a nezdá se mi pravděpodobné;
- Obdobně nejasné je tvrzení o „značném omezení“ svobodných církví v meziválečném Československu, počet těchto církví byl nadto vyšší (s. 12); obdobně dvojice vět na konci druhého odstavce na s. 21;
- Baptistický sirotčinec (Dětský domov Chelčického) nesídlil v „Podhořanech u Rovnova“ (s. 13) – taková obec neexistuje, mohlo by snad jít o Podhořany u Ronova v okr. Kutná Hora, sirotčinec však ve skutečnosti sídlil v Podhořanech, dnes součásti Nelahozevsí, v okr. Mělník.

Některé z těchto nedostatků přitom pronikají i do vlastní analytické části práce: kupř. kapitola o postojích k jiným církvím (s. 34n.) proto překvapivě neobsahuje diskusi o vztahu k Jednotě československé, ani k unitářům (nezapomeňme, že N. F. Čapek byl původně baptistickým kazatelem!). Je-li uvedena článkem publikovaným v *Kalichu*, chybí kontextuální zdůvodnění, proč právě v tomto časopise, a podobně je tomu i v dalších případech. Na baptistickém přihlášení se k Chelčickému (s. 36) zase postrádám jeho pacifismus; v této souvislosti je ostatně diskutabilní i sám název práce: Baptistická jednota přijala roku 1919 oficiální název „Bratrská jednota Chelčického“ a ke změně na „Bratrskou jednotu baptistů“ došlo teprve v poválečném období, třebaže někdy byl tento název používán už dřív. Masaryk přirozeně nekonvertoval k ČCE, natož (jak by z kontextu výkladu nešťastně vyplývalo) až v meziválečném období (s. 41).

Práce není v pořádku ani po formální stránce. Zásadním nedostatkem je absentující rozdělení pramenů a sekundární literatury v příslušném seznamu (s. 46-47), poměrně časté jsou také pravopisné chyby, zejména v interpunkci, které na několika místech zatemňují či mění smysl sdělení.

* * *

Tomáš Mašek si pro svou práci zvolil zajímavé a přiměřeně rozsáhlé výzkumné pole, z něhož však naneštěstí zpracoval jen jednu, nepřesně definovanou část. Zvolil rovněž vhodné analytické nástroje, a i když se jeho práce neobešla bez určitých interpretačních a prezentačních lapsů, její základ je zpracován poctivě a náležitě. Z těchto důvodů práci *Diskuse o ideové orientaci Bratrské jednoty baptistů v meziválečném období* **doporučuji k obhajobě** a hodnotím jako **velmi dobrou**.

V Praze dne 19. května 2016

Doc. PhDr. Zdeněk R. Nešpor, PhD.